

DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA EN EL MARC EUROPEU. PLA PILOT PER A LA FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

1.- Motivació del projecte. Diagnosi de la situació inicial

El projecte que es presenta vol incidir en un dels aspectes principals de la construcció de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES). L'EEES proposa tres àrees principals per a la vertebració del nou espai educatiu: un sistema de titulacions amb una mateixa estructura per tota la Unió Europea, la incorporació de les competències generals i les professionals com a referents essencials en el disseny i el desenvolupament dels currículums universitaris, i la implantació d'un sistema de crèdits comú. El pla que es proposa es centra en aquesta darrera qüestió, si bé té una voluntat integradora de tots aquells aspectes que puguin ajudar a la vertebració del nou espai.

Es parteix de la base que el sistema de comptabilització de crèdits s'estructura al voltant de l'*European Credit Transfer System (ECTS)*, sistema utilitzat en els programes europeus de mobilitat ja existents. El crèdit europeu pretén determinar les hores de treball total (incloent activitats de tot tipus: individuals o col·lectives, presencials o no) que un estudiant estàndard haurà d'emprar en l'adquisició de competències, habilitats i continguts relacionats amb una matèria determinada (vegeu *Bibliografia*). Es vol, d'aquesta manera, donar transparència a l'espai universitari europeu, mitjançant un sistema explícit i clar de plans d'estudi, sistemes d'avaluació i resultats d'aprenentatge aconseguits pels estudiants, aspectes fonamentals per promoure la mobilitat entre els diferents països i universitats i garantir al mateix temps la qualitat de l'ensenyament.

La Facultat de Ciències de l'Educació (FCE) és el centre idoni per a plantejar l'inici d'una experiència d'aquestes característiques per la vocació que té, com a facultat d'educació que és, de ser pionera en iniciatives referides a la innovació i la qualitat docents. Ha de recordar-se que el treball habitual d'estudi i recerca de part important del professorat de la FCE està relacionat amb els processos de millora, innovació i avaluació dels processos educatius, i té els referents teòrics i els recursos metodològics per abordar el procés de creació del Espai Universitari Europeu en bones condicions.

A més d'aquesta raó, de caire general, podem esmentar un seguit d'arguments més específics que demostren la conveniència del centre i que s'estructuren al voltant de quatre grups de factors:

a. Factors estructurals

- La Facultat té un important nombre d'estudiants i una forta demanda de matriculació.
- S'imparteixen diferents estudis i especialitats de primer i segon cicle en els que està implicat un professorat que amb freqüència imparteix docència en més d'un estudi.
- La majoria dels estudis de la Facultat són de primer cicle i els primers cicles són de 200 crèdits, la qual cosa facilita l'adaptació a nous cicles de 180/240 crèdits, segons l'EEES.

b. Implicació en l'avaluació institucional

- S'ha elaborat el Pla Estratègic de la Facultat, que considera la necessitat d'incorporar en la docència universitària factors relacionats, per una banda, amb la mobilitat dels membres de la comunitat universitària i, per una altra, amb la vinculació entre el món laboral i la Facultat.
- S'ha dut a terme l'avaluació institucional dels estudis de Mestre, Educació Social i Psicopedagogia, en la qual va participar el professorat, els estudiants i el PAS, que va permetre obtenir molta informació valuosa i sistematitzada.
- S'ha avaluat específicament la inserció laboral dels graduats de la Facultat, amb uns resultats que indiquen que s'està treballant en la direcció correcta en aquest aspecte.

c. Implicació en la millora de la docència

- S'han dut a terme, des de diferents àrees de coneixement, accions per a la millora de la docència (plans pilot, participació en Projectes per a la Millora de la Qualitat Docent, etc.). Aquestes experiències són sovint inter i intrauniversitàries, el que suposa que inclouen diferents departaments i àrees de coneixement, un clar exponent de la nostra capacitat per poder treballar des d'una perspectiva interdisciplinària i compromesa amb el món professional.
- Des de fa un temps s'han realitzat diferents experiències orientades a afavorir la integració de continguts de diferents assignatures i el treball en equip del professorat: compartir crèdits de diferents àrees i assignatures, plantejar crèdits interdisciplinaris, pràctiques transversals i activitats integrades o pràctiques compartides per diferents assignatures.

A aquests factors s'ha de sumar que la FCE implementarà des del curs 2004/05 el Pla d'Acció Tutorial, ja dissenyat d'acord amb les paràmetres europeus, i que significarà la tutorització de l'alumnat de primer curs.

2.- Finalitat

La finalitat del projecte que es presenta és **potenciar i impulsar la qualitat i la innovació de la docència universitària de la Facultat de Ciències de l'Educació en el marc europeu**. Aquesta finalitat es vol aconseguir desenvolupant un pla pilot per a l'aplicació del ECTS que permeti passar d'un model docent centrat en el docent i l'ensenyament a un paradigma que pren com a eix principal l'estudiant i el procés d'aprenentatge. Es parteix de la base que si l'entrada a Europa ha de significar un canvi de cultura i no tan sols de terminologia, la formació esdevé un punt clau i la nostra Facultat n'ha de ser capdavantera.

3.- Objectius

Els objectius principals del pla pilot que es presenta són els següents:

- Donar a conèixer i debatre els canvis en la metodologia docent universitària que suposa el nou marc d'EEES.
- Desenvolupar iniciatives metodològiques que s'adeqüin al nou model d'ensenyament/aprenentatge centrat en l'alumne
- Recolzar accions docents emmarcades en la millora de la qualitat docent sota els paràmetres de la Declaració de Bologna
- Generar nous materials orientats a la millora de les competències bàsiques i professionals dels futurs mestres, educadors socials, treballadors socials i psicopedagogs
- Dur a terme una experiència pionera en la UdL, optimitzant els recursos humans de la Facultat de Ciències de l'Educació, especialitzats en la docència, per a, posteriorment, si es creu convenient, exportar el model, ja implementat i testat, a les Facultats de la UdL que ho sol·licitin.

4.- Metodologia

Es planteja una metodologia que combina la formació amb la investigació. Per una banda, s'articula una formació que vol incidir en tots els aspectes relacionats amb els canvis metodològics que proposa el marc de la convergència europea i, per una altra, es marca una línia d'investigació de noves fórmules d'ensenyament/aprenentatge per dur-les a terme en un context docent determinat. Es parteix de les característiques pròpies del professorat implicat en el projecte, que són la seva alta motivació i especialment preparació per la millora de la seva pràctica docent. Ser professor d'una Facultat d'Educació vol dir analitzar, des de diferents vessants, el fet educatiu; per tant, podem pot inferir-se d'aquesta premissa que la preparació i el compromís en la millora docent és especialment present en la nostra Facultat.

Es proposa, doncs, una metodologia inclusiva, que pretén incorporar el màxim de professorat possible, deixant un marge d'autonomia necessari per a

que es creïn grups de professors vinculats per interessos comuns relacionats amb la convergència europea, un cop ja s'ha estat treballant de forma intensiva i durant tot un quadrimestre els principals aspectes de la mateixa.

A mode de resum podem dir que la metodologia s'articula al voltant de les següents premisses:

- ✓ Implicació del professorat de la FCE en la funció docent
- ✓ Difusió i intercanvi d'experiències d'innovació docent que ja s'estan desenvolupant
- ✓ Promoció i desenvolupament de nous espais d'innovació i investigació sobre els processos de d'ensenyament/aprenentatge relacionat amb el marc europeu
- ✓ Coordinació de propostes interdisciplinàries relacionades amb la nova metodologia docent

Una vegada establert ~~esa la perspectiva de la que partim~~ les premisses inicials, la metodologia emprada ~~s'~~estructura en funció de la següent seqüència:

Acció 1 (A1)

Dins d'aquesta primera fase poden distingir dos moments:

- Presentació i divulgació dels projectes d'innovació docent que ja s'estan duent a terme des de la FCE
- Identificació i conceptualització dels problemes i/o necessitats específics respecte a l'EEES: reunions subgrups i grup

Acció 2 (A2)

Desenvolupament de les sessions de informació i formació. Aquestes sessions seran diverses en continguts –temàtica relacionada amb EEES prou àmplia com per a donar les eines necessàries al professorat per al treball posterior– i tipologia –ponències, taules rodones, anàlisi de material, etc.–.

Acció 3 (A3)

Aquesta acció es centra en el treball dels subgrups de professorat formats per a encarregar-se d'un aspecte determinat. Aquests grups de professors que treballen –a través de les seves assignatures– noves propostes de metodologia de docència universitària d'acord amb els criteris establerts per l'EEES. Aquest treball pot necessitar de l'assessorament d'un expert extern. Posteriorment es passarà a la implementació de les propostes, *i.e.*, a l' aplicació dels nous recursos en les diferents assignatures.

L'elaboració de propostes didàctiques seran, forçosament, d'orde divers i pensades per a ser avaluades *in vivo*.

Acció 4 (A4)

La darrera acció del pla suposa l'obtenció i anàlisi de dades, formulació de conclusions i propostes de futur, a través de diferents mecanismes, com poden ser reunions, debats, etc., el que ha de portar a la gestió de les conclusions. Finalment, s'elaborarà una memòria final que reculli el treball realitzat i expressi les necessitats i accions de futur.

5.- Pla de treball a desenvolupar

D'acord amb la metodologia especificada en la secció anterior, el pla de treball es desenvoluparà durant del curs 2004/05 i s'articula d'acord amb el següent cronograma.

FASE 1	1r Q
Tipologia de l'acció	Informativa
Accions	A1/A2
Tipologia de les activitats	Conferències i taules rodones
Temporalització	Quinzenal/Mensual
Agents	Experts i professorat d'altres universitats. Professorat de la FCE
Proposta	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació EEES • Experiències de canvis en la metodologia docent • Planificació en la docència universitària • Presentació de les experiències d'innovació docent que s'estan desenvolupant a la Facultat, així com de possibles propostes de grups de treball nous.

Aquesta **Fase 1** es complementarà amb la lectura i anàlisi de la documentació que les diferents administracions han editat al voltant de la temàtica europea i, més concretament, el sistema ECTS (Vegi's *Bibliografia*).

FASE 2	2n Q
---------------	-------------

Tipologia de l'acció	Formativa- investigadora
Accions	A3/A4
Tipologia de les activitats	Grups de treball (amb assessorament)
Temporalització	Setmanal/Quinzenal
Agents	Professorat FCE
Possibles propostes	<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració del programa de l'assignatura amb criteris ECTS • Avaluació del procés d'ensenyament/aprenentatge: individualització • Innovació en la tutoria • Canvis en la metodologia docent • Elaboració de materials per al seguiment de l'alumnat • Metodologies de treball per l'alumnat: elaboració d'un tema pilot • Elaboració d'assignatures en idiomes • Competències professionals: anàlisi d'estratègies d'ensenyament/aprenentatge per treballar les competències amb l'alumnat (reunint titulacions, itineraris o grups d'assignatures d'àrees afins).

La Fase 2 busca l'establiment de grups departamentals i interdepartamentals que experimentin amb diferents metodologies, eines i recursos. L'execució final d'aquesta fase es planteja com un intercanvi dels resultats de cada grup i una valoració de l'extrapolació d'aquests a altres grups i/o assignatures en el curs 2005/06. La posada en comú es produeix a nivell intern, amb l'aplicació dels resultats a matèries pilot en el curs 05/06, i a nivell extern, a través de l'exportació el model d'ensenyament/aprenentatge a altres Facultats de la UdL, si es creu oportú. Aquesta fase final és, pel que fa a l'optimització dels resultats, molt rellevant, ja que es tracta de poder articular una proposta el màxim unificada per la nova metodologia docent universitària. Es vol, doncs, no circumscriure l'experiència en l'anècdota d'unes matèries o àrees

de coneixement concretes, sinó anar més enllà i dissenyar les bases per a una metodologia docent flexible i que pugui ser la base per a l'aplicació del nou sistema educatiu en qualsevol ensenyament.

La cap d'estudis, com a responsable d'aquest projecte de Facultat, pren el compromís de:

- ✓ Vetllar per la coherència entre els grups amb l'objectiu final d'adaptació als paràmetres de la convergència europea
- ✓ Coordinar totes les iniciatives per evitar solapaments i/o buits, així com facilitar la coordinació d'iniciatives individuals, amb la finalitat de fer un "mapa" de propostes d'innovació de la FCE
- ✓ Liderar propostes transversals de forma directa
- ✓ Recolzar als grups per afavorir la co-implimentació de les propostes durant el curs 2005/06, sempre que suposin una millora de la docència i hagin estat valorades positivament per les corresponents Comissions d'Estudi.

6.- Resultats

Els resultats que s'esperen assolir van vinculats als objectius expressats en la secció tercera d'aquest document i estan, òbviament, vinculats a la implementació de l'EEES en la FCE. Aquesta implementació ha de dur-nos a la consecució dels següents resultats:

- Millorar els processos formatius dels estudiants i contribuir a adequar-los a les noves necessitats socials i del procés de convergència europea.
- Aconseguir una millor articulació del treball en equip del nostre professorat i consolidar una dinàmica d'actualització i innovació, que pot ser un referent fonamental per plantejar tasques i programes de recerca.
- Aprofundir en el treball interdisciplinari i millorar la integració teòrico-pràctica i professional en la formació dels nostres estudiants.

Creiem que passar d'un model centrat en la docència del professor a un altre centrat en l'aprenentatge dels estudiants i en el treball dels mateixos pot ser una oportunitat per millorar la qualitat de l'ensenyament superior. Ara bé, per abordar aquest canvi caldrà un vertader esforç dels docents per fer una autèntica, i necessària, renovació pedagògica, tant dels mètodes docents, com també dels continguts i els objectius a assolir. Ha de recordar-se que, tal i com hem esmentat

en l'apartat 1, aquest procés ja ha d'iniciar-se a la FCE amb la implementació del Pla d'Acció Tutorial per a l'alumnat de primer curs.

7.- Avaluació de resultats

L'avaluació dels resultats es farà en base als següents **indicadors**:

- Participació del professorat en les diferents propostes.
- Implicació del professorat en el disseny de noves eines, recursos, etc..
- Viabilitat dels materials dissenyats: capacitat de transferència i funcionalitat dels materials dissenyats.
- Impacte dels materials dissenyats més enllà de l'àrea de coneixement d'inici.

Per a mesurar aquests indicadors s'empraran criteris quantitius i qualitius definits d'acord amb les exigències específiques de cada iniciativa i/o grup de treball matèria i a la realitat del context on es desenvolupa la innovació.

8.- Subprojectes¹

Subprojecte 1.

Títol: Estudi de les competències bàsiques en la formació de mestres, punt de partida per a la millora docent.

Assignatures vinculades: En principi totes les assignatures de les titulacions de mestre. Caldrà determinar la implicació concreta de cadascuna d'elles un cop conegudes les diferents opinions sobre la importància de les diferents competències bàsiques.

Descripció temàtica:

La proposta que es presenta parteix de dos consideracions prèvies:

1.- L'estudi de les competències bàsiques necessàries per a ser mestre, esta ajudant en aquest moments al replantejament de la formació inicial i permanent. La bibliografia general consultada al respecte així ho demostra (vegi's apartat Bibliografia bàsica)

2.- L'experiència en aquests darrers anys de l'autora del projecte en aules d'educació infantil i primària, així com el treball compartit amb mestres en exercici i infants posa en evidència una coincidència, però en molts casos també divergència, en les concepcions i valoracions de les competències bàsiques per a fer de mestre en els col·lectius que aquest estudi contempla: professorat formador de la FCE; mestres d'infantil i primària amb una llarga trajectòria en la seva professió; futurs mestres (alumnes de la FCE de les especialitats de mestre) i

¹ Els subprojectes que s'inclouen tot seguit són els que s'han fet arribar a Deganat en data 10/10/04.

els infants, (darrers destinataris i en definitiva sentit últim de la formació de mestres)

Avançar en la comprensió d'aquesta realitat així com l'interès d'incidir-hi per tal de millorar la preparació dels futurs mestres, ens porta a plantejar els següents objectius.

Objectius:

- 1.- Conèixer fins a quin punt les competències bàsiques en la formació de mestres son considerades en els diferents col·lectius en els que aquest estudi incideix. Veure fins a quin punt existeixen coincidències i divergències. Fer una valoració a la llum de les aportacions teòriques avui vigents
- 2.- Un cop conegut l'estat de la qüestió, debatre i dissenyar amb tot el professorat que ho desitgi, línies d'actuació des de les diferents assignatures implicades en les titulacions de mestre.
- 3.- Valorar la incidència de les modificacions dissenyades i experimentades en l'assoliment de les competències bàsiques i obrir noves propostes de millora.
- 4.- Establir millors relacions entre la formació inicial dels mestres i la pràctica docent en les aules d'infantil i primària, tot implicant els mestres en exercici que ho desitgin en aquest treball.

Metodologia:

- Conèixer mitjançant una petita proposta experimental les competències bàsiques que els diferents col·lectius implicats en la formació de mestres consideren essencials. Veure els possibles acords i desacords (treball en fase de realització per la professora que presenta el projecte)
- Reflexionar a partir dels resultats obtinguts , amb tot el professorat que ho desitgi, per tal d'establir i consensuar el marc teòric de referència en el que es plantejarà la millora docent.
- Establir propostes de millora al voltant del treball de competències bàsiques prioritzades pel col·lectiu professorat que vulgui implicar-se.
- Portar a la pràctica les diferents propostes i avaluar-les.
- A partir de les conclusions derivades de l'avaluació continuar en el treball de millora.

Previsió de necessitats:

Dependrà del nombre i intensitat d'implicació del professorat que participi. Pot ser convenient disposar d'una infraestructura bàsica i algun col·laborador extern relacionat sobretot amb els mestres en exercici, així com de suport del tractament informàtic de dades en el cas de que el projecte sigui compartit per molt professorat.

Bibliografia bàsica de referència

ANECA 2004. La adecuación de las Titulaciones de Maestro al Espacio Europeo de Educación Superior.

DELORS, J. 1996. La educación encierra un tesoro. Ed.UNESCO. Santillana

MORIN, Ed. 2000. La mente bien ordenada. Repensar la reforma, reformar el pensamiento. Ed. Seix Barral.

MORIN, Ed. 2001. Los siete saberes necesarios para la educación del futuro. Paidós

PERRENOUD, Ph. 2004. Diez nuevas competencias para enseñar. Ed. Graó.

POSTMAN, N. 2000. Fi de l'educació. Una redefinició del valor de l'escola.Eumo

Subprojecte 2.

Títol del subprojecte: Experimentació dels ECTS d'una assignatura troncal dels estudis de mestre.

Assignatures vinculades: Noves tecnologies aplicades a l'educació. (Totes les titulacions de mestre)

Descripció temàtica: Canvi qualitatiu del model didàctic i organitzatiu de l'assignatura en base als criteris de la convergència europea

Objectius:

1.- Dissenyar i experimentar el canvi d'un sistema de crèdits basats en la durada de les classes del professor per un altre basat en el volum total del treball que l'estudiant ha de realitzar.

1.1. Quantificant el temps de dedicació a cada part de l'assignatura

1.2. Aplicant una metodologia docent enfocada cap a l'aprenentatge

1.3. Definint els objectius de l'assignatura en termes de competències i de resultats d'aprenentatge.

1.4. Establint els criteris i les formes d'avaluació

2.-Elaborar els materials necessaris per a dur a terme l'experimentació (edició d'una guia de pràctiques i elaboració de *webquest*)

3.- Valorar el grau de dificultat que representa per als estudiants i per als professors el canvi de model així com el grau d'implicació creixent o mantinguda dels estudiants.

Metodologia:

1.- Subprojecte de recerca-acció que elaboren, apliquen i avaluen el tres professors de l'assignatura.

2.- Seguiment del procés d'aplicació

3.- Seguiment de la resposta dels estudiants a la nova metodologia i a les conseqüències que comporta.

4.- Modificació, si és el cas, d'aquells plantejaments que produeixin -o facin preveure- resultats insatisfactoris.

5.- Avaluació final de resultats i presa de decisions per a cursos posteriors.

Subprojecte 3.

Títol del subprojecte: Adaptació de la docència de Psicologia de la Educació i de la Instrucció en el marc dels ECTS: primera fase

Assignatures:

En una primera fase:

Psicologia de l'Educació (Educació Social, optativa complement)

Psicologia de la Instrucció (Psicopedagogia, troncal)

Estratègies d'aprenentatge (Psicopedagogia, optativa)

En la segona fase: implicar a totes les assignatures de la subàrea

Descripció temàtica

Es pretén treballar en dos aspectes:

- a) la selecció i coordinació dels continguts de les assignatures
- b) elaborar unitats didàctiques bàsiques dels continguts essencials emprant les possibilitats de les noves tecnologies informàtiques

Objectius

- Reduir la quantitat de continguts de la disciplina, tot afavorint la continuïtat curricular entre assignatures
- Elaborar unitats didàctiques en una triple dimensió:
- A) incloure els continguts més essencials i bàsics de les assignatures: apunts i materials de suport (dossiers)
- B) Utilitzar la WEB com una eina que permet estructurar, generar, compartir i avaluar coneixement d'una comunitat d'usuaris (KnowCat)
- C) Utilitzar els continguts de les assignatures, com a eines per a la resolució col·laborativa de crèdits pràctics de l'assignatura –que presenten casos reals de la seva pràctica professional–.
- Recollir dades qualitatives sobre els aprenentatges i analitzar-les

Metodologia

Anàlisi de temaris i continguts

Reunions de coordinació

Disseny unitats i materials

Gestió de Web

Disseny i gestió dels grups de treball col·laboratiu

Recollida de dades i anàlisi dels aprenentatges

Subprojecte 4.

Títol del subprojecte: Projectes d'innovació interdisciplinars pel desenvolupament de competències transversals en Psicopedagogia

Assignatures vinculades: Assignatures de Psicopedagogia (últim curs): Atenció a la Diversidad

Descripció temàtica: El marc institucional en el qual es formen els futurs psicopedagogs ha de permetre el desenvolupament d'un perfil definit per una

sèrie de competències específiques i també de les anomenades transversals o genèriques.

El present projecte a més a més està plantejat des de la interdisciplinarietat entre assignatures, cercant un coneixement eminentment pràctic i que permeti el desenvolupament d'una metodologia diversificada que ajudi a treballar actituds, valors i habilitats des del mateix context formatiu, afavorint la cooperació entre iguals, la reflexió crítica, diversificant perspectives i adquirint responsabilitat (individual i en equip)

Objectius:

- Desenvolupar competències transversals entre l'alumnat
- Desenvolupar un sistema metodològic que pugui proporcionar oportunitats d'èxit als estudiants de diversos estils d'aprenentatge.
- Propiciar la interacció entre teoria i pràctica mitjançant l'estudi de casos potenciant l'esperit reflexiu i crític entre els alumnes.

Metodologia

L'equip farà inicialment una revisió de les assignatures tot cercant els màxims punts en comú=interdisciplinarietat. També s'unificarà un protocol metodològic comú.

Paral·lament s'establiran les competències transversals a treballar i quins son els recursos, materials i metodologia més adequada per tal de desenvolupar les competències transversals definides.

L'alumne serà el protagonista del propi procés d'aprenentatge i en qualsevol moment ha de tenir coneixement dels objectius de treball i dels resultats que s'esperen.

Temporització de les tasques a realitzar per l'equip d'investigació	
Primer quatrimestre	<ul style="list-style-type: none">- Punts de trobada de les assignatures: interdisciplinarietat- Concreció de competències transversals a treballar i metodologia més adient- Delimitació de possibles casos a estudi
Segon quatrimestre	<ul style="list-style-type: none">- Elaboració-redacció dels diferents casos- Disseny en imatges i informàticament de la situació- Disseny del protocol de resolució- Disseny de l'organització a classe: implementació

Subprojecte 5.

Títol del subprojecte: Experiències d'aprenentatge basat en l'estudi de casos en l'assignatura de Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial I

Assignatures vinculades: Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial (I).
Magisteri en totes les especialitats.

Descripció temàtica: El procés de transformació de l'Educació Superior per tal d'anar cap a la convergència europea, exigeix adoptar iniciatives per a la millora de la docència. L'equip d'investigació d'aquest projecte té com a objectiu el repensar la metodologia per tal de sustentar-la en quatre pilars fonamentals: aprendre a saber, aprendre a aprendre, aprendre a treballar junts i aprendre a ser.

Objectius:

- Desenvolupar un sistema metodològic que pugui proporcionar oportunitats d'èxit als estudiants de diversos estils d'aprenentatge.
- Propiciar la interacció entre teoria i pràctica mitjançant l'estudi de casos potenciant l'esperit reflexiu i crític entre els alumnes.
- Elaborar materials i recursos que facilitin l'aprenentatge basat en l'estudi de casos: resolució de problemes, etc.
- Desenvolupar competències transversals entre l'alumnat (treball en col.laboratiu)

Metodologia:

L'equip d'investigació ha de fer una revisió inicial de l'assignatura per tal de preparar els diferents casos a treballar i com s'organitzarà el funcionament del grup-classe

Per tot això és necessari el dissenyar materials i recursos per tal d'implementar una metodologia activa, basada en l'estudi de casos, on els alumnes treballaran en petits equips.

També s'hauran de preparar un mínim de sessions expositives per tal de donar a conèixer els fonaments teòrics bàsics, incidint en conceptes claus per tal de poder desenvolupar la part pràctica.

En aquesta segona part l'alumne aprendrà a saber fer i a treballar junts i el professorat actuarà de mediador, dinamitzador i guia.

S'utilitza l'estudi de casos, aplicant tècniques de resolució de problemes i/o jocs de simulació.

Temporització de les tasques a realitzar per l'equip d'investigació	
Primer quatrimestre	<ul style="list-style-type: none">- Revisió de l'assignatura.- Concreció de les sessions pràctiques i metodologia: organització de l'aula- Delimitació de possibles casos a estudi
	<ul style="list-style-type: none">- Elaboració-redacció dels diferents casos

Segon quadrimestre	<ul style="list-style-type: none"> - Disseny en imatges i informàticament de la situació - Disseny del protocol de resolució - Disseny de l'organització a classe: implementació
--------------------	---

9.- Bibliografia

- ANECA (2003). *Programa de convergència europea* <http://www.aneca.es/modal_eval/prog_conver.htm>
- Attali, J. *et alii* (1998). *Pour un modèle européen d'enseignement supérieur*. Informe de la Comissió Europea. Brussel·les: Comissió Europea.
- Baume, C./Baume, D. (2001). "Un plan nacional de formación y acreditación para profesores universitarios". *Boletín de la RED-U*, 1., 5-13.
- Comunitat de Madrid (2004). *Proyecto de Acciones piloto de la Comunidad de Madrid, Dirección General de Universidades, Convergencia Europea* <<http://www.madrid.org/universidades/universidades.htm?europea.htm>>
- Declaració de Bologna (1999). <<http://www.esib.org>>
- ECTS Guía del usuario*. (1998). Brussel·les: Comissió Europea. <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/usersg.html>
- Reichert, S./Tauch, C. (2003). "Progress towards the European Higher Education Area", a *Forward from Berlin: the role of universities: to 2010 and beyond*, Leuven, European University Association.
- Ruiz-Rivas Hernando, Carmen (2002). *El ámbito europeo de la enseñanza superior. Informe de situación y programa de acciones piloto en la Comunidad de Madrid*. Madrid: Comunitat de Madrid.
- Universitat de Deusto/Universitat de Groningen. (s.d.). *Proyecto Tuning* <<http://www.relint.deusto.es/TUNINGProject/index.htm>>
- Valcárcel Cases, Miguel (coord.) (2003). *La Preparación del Profesorado Universitario Español para la Convergencia Europea en Educación Superior* Programa de estudios y análisis destinado a la mejora de la calidad de la enseñanza superior y de la actividad del profesorado universitario.
- Vizcarro, C. (2002). "Innovación y métodos de enseñanza", a F. Michavila/J. Martínez, (eds.), *El carácter transversal de la educación universitaria*, Madrid, Cátedra UNESCO i Consejería de Educación, 81-100.